

Til:**Rovviltnemnda i region 2**

v/ Statsforvalteren i Oslo og Viken

sfovpost@statsforvalteren.no**Fra:****NOAH – for dyrs rettigheter**

Dronningens gate 13

0152 Oslo

register@dyrsrettigheter.no

Dato: 13.09.2023

Klage på vedtak om kvote for lisensfelling av ulv i rovviltregion 2 Sør-Norge i 2023-2024

NOAH – for dyrs rettigheter påklager med dette vedtak om kvote lisensfelling av ulv i rovviltregion 2 Sør-Norge i 2023-2024. Rovviltnemnda har fattet 15.08.2023 en kvote på to (2) ulver.

Innledende kommentarer

NOAH er svært bekymret over norsk rovdyrpolitikk hvor unntak fra forbudet mot skyting av ulv anvendes så ofte slik at forbudet er blitt selve unntaket og skyting av ulv er hovedregelen utenfor ulvesonen. En slik praksis er ikke i samsvar med Bernkonvensjonen.

NOAH mener at det ikke bør tillates skyting av to ulver i region 2 siden vilkårene for lisensfelling ikke er oppfylt:

- Det er ikke noen regel om nulltoleranse for streifende ulv utenfor ulvesonen og det er dermed ikke lovlig grunnlag til å vedta lisensfelling kun ut ifra at det kan forekomme ulv i området.
- Vilåret om at lisensfelling ikke truer bestandens overlevelse er ikke oppfylt, jf. naturmangfoldloven (nml.) § 18 annet ledd, og vurdering/begrunnelse knyttet til dette vilåret oppfyller ikke kravene i nml. §§ 8, 9 og 10.
- Vedtaket er ikke rettet mot å felle ulv som faktisk gjør eller vil gjøre skade, og det gjelder for stor risiko for skyting av genetisk viktige ulver. Rovviltnemnda har ikke engang vurdert skadeomfanget eller skadepotensialet i saksutredningen. Vilåret om skade er dermed ikke oppfylt.
- Vilåret om andre tilfredsstillende løsninger er ikke oppfylt, jf. § 18 andre ledd i nml. Dette vilåret er heller ikke vurdert av rovviltnemnda.

NOAH anser vedtaket som ugyldig siden en faglig vurdering opp mot naturmangfoldloven (nml.) ikke er lagt til grunn for vedtaket. NOAH mener også at vedtaket strider mot nasjonal og internasjonal lov – §§ 4, 5, 8, 9, 10 og 18 i naturmangfoldloven, Grunnlovens § 112, og artikler 2, 6 og 9 i Bernkonvensjonen. Vedtaket bør omgjøres slik at det ikke tillates lisensfelling av ulv i region 2. I stedet for å tillate ikke-selektiv lisensfelling, bør man heller fokusere på å legge til rette for en mer effektiv erstatningsordning og mer effektiv bruk av ikke-letale forebyggende tiltak. Enhver skyting av ulv – som må brukes kun som den siste utveien – må være rettet mot ulver som faktisk gjør skade.

NOAHs vurdering

1. **Vilåret om bestandens overlevelse er ikke oppfylt og vedtaket er ikke tilstrekkelig basert på kunnskapsgrunnlaget, jf. nml. § 8, og føre-var-prinsippet har ikke blitt tilstrekkelig vurdert i vedtaket, jf. nml. § 9**

NOAH stiller seg svært kritisk til den tynne og etter NOAHs oppfatning utilstrekkelige saksutredningen som vedtaket bygger på. Det foreligger ingen vurdering av ulvens status som kritisk truet på den norske rødlista, eller den alvorlige trusselen som innavl eller ulovlig jakt utgjør mot bestanden. Dette strider med naturmangfoldloven § 8 som sier at «virkningen på naturmiljøet skal synliggjøres». NOAH mener vedtaket ikke tilfredsstiller lovens krav siden det ikke foreligger en tilstrekkelig saksutredning for beslutningen.

NOAH uttrykker stor bekymring over at rovviltnemnda tillater lisensfelling av ulv som er kategorisert som kritisk truet på rødlista. Vinterens overvåkning av ulv i Norge viser at det er dokumentert færre enn 100 ulv i landet.¹ Det er påvist 62-65 ulver i helnorske revir og grenserevir, hvorav kun 32-33 har helnorsk tilhold (tall etter at drepte dyr er trukket fra). Det er første gang siden vinteren 2015-2016 at det påvises færre enn 100 ulver i Norge. Dette er et katastrofalt lavt antall for å sikre bestandens overlevelse. NOAH minner om at den skandinaviske ulvebestanden lider av ekstrem innavl, som fører til at foreldrepar får færre unger og en mindre andel av ungene vokser opp.² Fortsetter det å være slik i mange nok generasjoner, vil det føre til store problemer med artens langsiktige overlevelse. Det betyr at det ikke under noen omstendigheter bør gjennomføres lisensfelling av ulv.

Ved å skyte alle ulver som vandrer utenfor ulvesonen, gis det ikke rom for vandring, noe ulvebestanden er helt avhengig av for å overleve. Generelt mener NOAH at ulver må tillates å vandre nettopp fordi det er den eneste måten å tilføre nye gener og sørge for at det er en mulighet for enslige foreldre å danne nye par slik at revirene kan holde seg stabile. På den måten unngår man med stor sannsynlighet unødige skader på beitedyr.

Bestandsmålet for ulv (som etter NOAHs oppfatning må anvendes som minimumsmål og ikke maksimumsmål, i tråd med biologisk definisjon) er satt slik at ynglinger utenfor ulvesonen skal medregnes, jf. § 3 første ledd i rovviltforskriften. Det var opprinnelig ikke ment at prinsippet om geografisk differensiert forvaltning skulle anvendes slik at det ikke kan forekomme ynglinger i det hele tatt utenfor ulvesonen. Praksisen som allerede har medført nulltoleranse for ulv utenfor ulvesonen kan ikke forsvares å være i samsvar med Bernkonvensjonen. Det skal ikke felles ulv for å regulere bestanden ned så lenge ulven står på den norske rødlista som kritisk truet.

Det er også svært alvorlig at det i liten grad tas hensyn til genetisk verdifulle dyr. Lisensfelling av ulv utenfor ulvesonen setter ulvebestandens overlevelse i fare, siden det er høy sannsynlighet for at genetisk viktige dyr skytes.

NOAH finner det svært kritikkverdig at det ikke er nevnt i saksdokumentene at ulven er kategorisert som sterkt truet på den svenske rødlista 2020. Det betyr at bestandens status i Sverige har forverret seg sammenlignet med rødliste-vurderingen fra 2015 da ulven var kategorisert som sårbar. Dette kunnskapsgrunnlaget burde ha vært tatt med i vurdering av vilkåret om bestandens overlevelse i Skandinavia. Rødlistervurdering gir et mer helhetlig bilde om bestandens status enn de matematiske beregningene om populasjonsstørrelsen med ulike beskatningsnivå. Det er ikke vurdert viktigheten av å tilrettelegge vandring av ulv og av å beskytte og opprettholde sosial struktur i ulvebestanden, for bestandens overlevelse på lang sikt.

Dette taler for at det ikke bør tillates lisensfelling av ulv i region 2. Den omtalte kunnskapen tyder på at det er grunnlag til å være føre-var i vurdering av hvorvidt vilkåret om bestandens overlevelse er oppfylt. NOAH mener at kunnskapsgrunnlaget i rovviltnemndenes vurdering er mangelfullt og ikke oppfyller krav til kunnskapsgrunnlag i nml. § 8. NOAH kan heller ikke forstå hvorfor rovviltnemnda ikke har vurdert føre-var-prinsippet. Det finnes ingen forvaltningsplan om langsiktig overlevelse av ulvebestanden i Norge. Ut ifra føre-var-prinsippet bør man derfor avstå fra lisensfelling av ulv i Norge. All annen praksis er etter NOAHs syn svært uansvarlig.

¹ <https://rovdata.no/Nyheter/ArtMID/17026/ArticleID/6346/Under-100-ulver-pavist-i-Norge-hittil-i-vinter.aspx>.

² Kardos, M., Åkesson, M., Fountain, T., Flagstad, Ø., Liberg, O., Olason, P., ... & Ellegren, H. (2018). Genomic consequences of intensive inbreeding in an isolated wolf population. *Nature ecology & evolution*, 2(1), 124-131.

NOAH mener at det ikke bør tillates lisensfelling utenfor ulvesonen, siden det i seg selv vil være skadelig for bestandens overlevelse på lang og kort sikt.

2. Vilkåret om skade er ikke oppfylt

NOAH mener at det ikke er tilstrekkelig grunn til å anta at ulv som dukker opp i region 2 utgjør et skadepotensial for fremtidig beitesesong. Mest sannsynlig vil disse ulvene vandre videre og forlate området før beitedyr slippes på beitet.

NOAH mener at det ikke finnes noe juridisk grunnlag for å åpne for lisensfelling av ulv, jf. nml. § 18 bokstav b. Rovviltnemnda har selv nevnt at det i årets beitesesong «så langt ikke er påviste ulveskader med sikkerhet». Det er nevnt videre at i 2022 ble det dokumentert skader til ulv i Seljord, men skadeomfanget er ikke presisert. NOAH kan ikke se at en slik nesten fraværende skadeomfang kan begrunne «behov for å avverge skade på husdyr».

NOAH henviser til Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention, vedtatt av den Stående Komiteen den 2. desember 2011 hvor det lyder i henhold til anvendelse og fortolkning av artikkel 9 første ledd bokstav b (som tilsvarer nml. § 18 første ledd bokstav b): «(...) *The exceptions should be proportional to the damage suffered (...)*».

På lignende måte har Lovavdelingen uttalt at «*loven oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang, før uttak kan skje*» (Lovavdelingens uttalelse den 15.12.2016, s 5). NOAH mener at dette minstekravet ikke er oppfylt i vedtaket.

NOAH kan ikke se at skade forårsaket av ulv i region 2 tidligere år eller skadepotensialet i 2023/2024 er av et slikt omfang eller alvorlighetsgrad at nml. § 18 første ledd bokstav b kan anses å være oppfylt. Det finnes ingen dokumentasjon på at skadepotensialet er stort i region 2 i vedtaket. NOAH understreker at dette ikke er en faglig og kunnskapsbasert avgjørelse slik nml. §§ 8-12 krever ved offentlige vedtak, jf. § 7 i nml.

3. Vilkåret om andre tilfredsstillende løsninger er ikke oppfylt

Ifølge naturmangfoldlovens § 18 er det adgang til skadefelling kun dersom vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, er oppfylt. Det finnes mange alternativer til nedskyting av ulv, men disse er ikke vurdert av rovviltnemnda. Rovviltnemnda har ikke engang nevnt vilkåret om andre tilfredsstillende løsninger i denne saken. Det medfører heller ikke riktighet at det går fram av rovviltforliket at lisensfelling skal være det primære virkemiddelet for å forebygge fremtidige skader (som det er nevnt i sekretariatets vurdering på side 6).

Det må vurderes å flytte husdyr til områder der det er mindre sannsynlighet for konflikt mellom beitedyr og rovdyr. Om våren kan utslipp av beitedyr til utmark utsettes. Det er også mulig å gjennomføre tiltak slik at beitedyr ikke slippes ut i rovdyrområder overhead. Forvaltningen har gode intensiver i form av tydelig økonomisk kompensasjon for innkjøp av fôr til fôring på gårder. Det finnes også tilskudd til sauehold som velger å holde dyrene hjemme i beitesesongen. Det finnes også rovviltsikre gjerder, droner, vokterhund og flagglinjer, som alle er forebyggende tiltak som har vist seg å være effektive i andre land.³

³ Iliopoulos et al., 2019. Tools for co-existence: fladry corrals efficiently repel wild wolves (*Canis lupus*) from experimental baiting sites. <https://bioone.org/journals/wildlife-research/volume-46/issue-6/WR18146/Tools-for-co-existence--fladry-corrals-efficiently-repel-wild/10.1071/WR18146.short>. Bruns, Antonia & WALTER, Matthias & Khorozyan, Igor. (2020). The effectiveness of livestock protection measures against wolves (*Canis lupus*) and implications for their co-existence with humans. *Global Ecology and Conservation*. 21. e00868. 10.1016/j.gecco.2019.e00868.

NOAH minner om at en av hovedkonklusjonene fra studier om hvordan redusere rovdyr- og husdyrkonflikter er at det bør legges mer vekt på ikke-letale forebyggende tiltak.⁴ NOAH mener at vedtaket ikke er basert på kunnskapsgrunnlaget som kreves av § 8 i nml., og det er svært bekymringsverdig at rovviltforvaltningen ikke bygger på vitenskapelig grunnlag i region 2.

NOAH mener det finnes alternative tiltak som er langt mer effektive enn lisensfelling for å hindre skade på beitedyr. Rovviltnemnda har ikke gitt noen objektiv eller verifiserbar begrunnelse for hvorfor felling er den eneste tilfredsstillende løsningen, og har ikke tilstrekkelig drøftet eventuelle andre løsninger. NOAH mener derfor at vilkåret om å finne andre tilfredsstillende løsninger ikke er oppfylt i denne saken, jf. nml. § 18 andre ledd og Bernkonvensjonens artikkel 9.

Konklusjon

Det er svært kritikkverdig og uansvarlig om Klima- og miljødepartementet opprettholder rovviltnemnda i region 2 sitt vedtak som lider av betydelige mangler og som ikke tilfredsstiller lovens krav om at det foreligger en tilstrekkelig saksutredning som viser et faglig grunnlag for beslutningen. NOAH anser vedtaket som ugyldig siden en faglig vurdering opp mot naturmangfoldloven (nml.) ikke er lagt til grunn for vedtaket. NOAH mener også at vedtaket strider mot nasjonal og internasjonal lov – §§ 4, 5, 8, 9, 10 og 18 i naturmangfoldloven, Grunnlovens § 112, og artikler 2, 6 og 9 i Bernkonvensjonen.

Vedtaket bør omgjøres slik at det ikke tillates lisensfelling av ulv i region 2 Sør-Norge i 2023/2024. I stedet for å tillate ikke-selektiv lisensfelling, bør man heller fokusere på å legge til rette for en mer effektiv erstatningsordning og mer effektiv bruk av ikke-letale forebyggende tiltak. Enhver skyting av ulv – som må brukes kun som den siste utveien – må være rettet mot ulver som faktisk gjør skade.

Med vennlig hilsen
NOAH – for dyrs rettigheter
v/

Katrin Vels
Jurist

⁴ Rigg, R., Findo, S., Wechselberger, M., Gorman, M. L., Sillero-Zubiri, C., & Macdonald, D. W. (2011). Mitigating carnivore–livestock conflict in Europe: lessons from Slovakia. *Oryx*, 45(2), 272-280; Karlsson, J., & Johansson, Ö. (2010). Predictability of repeated carnivore attacks on livestock favours reactive use of mitigation measures. *Journal of Applied Ecology*, 47(1), 166-171; Treves, Adrian., Krofel, Miha., & McManus, Jeannine. Predator control should not be a shot in the dark. *Front Ecol Environ* 2016; 14(7): 380– 388, doi:[10.1002/fee.1312](https://doi.org/10.1002/fee.1312); Bruns, Antonia & Waltert, Matthias & Khorozyan, Igor. (2020). The effectiveness of livestock protection measures against wolves (*Canis lupus*) and implications for their co-existence with humans. *Global Ecology and Conservation*. 21. e00868. [10.1016/j.gecco.2019.e00868](https://doi.org/10.1016/j.gecco.2019.e00868); Miller, J.R.B., Stoner, K.J., Cejtin, M.R., Meyer, T.K., Middleton, A.D. and Schmitz, O.J. (2016), Effectiveness of contemporary techniques for reducing livestock depredations by large carnivores. *Wildl. Soc. Bull.*, 40: 806-815. <https://doi.org/10.1002/wsb.720>. Se også på: <https://www.science.org/content/article/no-proof-shooting-predators-saves-livestock>.